

Απόστολος Πιερρής

ΑΜΕΡΙΜΝΑΙΟΙ

Η Παιδιά της Αιωνιότητας στον Χρόνο

30 Μαΐου 2023

Ο Ελληνισμός δείχνει διαχρονικά θεμελιώδη ανικανότητα στην αποτελεσματική διαχείριση των αναγκών του χρόνου σε όλες τους τις διαστάσεις, μια χαρακτηριστική αδυναμία να καταγάγει σημαντικές χρονικές επιτυχίες, μια αδιαφορία κατά βάθος για θριάμβους στον χρόνο.

(Μείζονες σταθμοί στην ροπή προς αποτυχία: το Άργος με τον Φεΐδωνα τον 8^ο αιώνα π. Χ., η Ιωνική προβολή στους αρχαϊκούς χρόνους, η Αθήνα του Χρυσού Αιώνα, ο Μ. Αλέξανδρος και η αυτοκρατορία, το Ύστερο Βυζάντιο, η Επανάσταση).

Και όταν ο αυθεντικός Έλληνας μοιάζει να ενδιαφέρεται ζεστά για την επιτυχία, στην πραγματικότητα το κάνει κυρίως για επίδειξη αριστείας παρά για σταθερό επίτευγμα. Η νίκη που ζηλεύει είναι νίκη επί του χρόνου, όχι εντός του χρόνου, είναι νίκη σε «άχρηστες» διεκδικήσεις, κανονισμένες να επιδεικνύουν την τελειότητά του σε κάλλος και αλήθεια (όπως σε γυμνικούς και «μουσικούς» αγώνες), παρά μεγάλη χρήσιμη επιτυχία στην μέριμνα των αναγκών του χρόνου, στο καθήκον, στον πλούτο ή στην εξουσία.

Ακόμη και εκεί που έχει ζήλο για την νίκη επί του χρόνου, την θεωρεί, όταν έλθει, **συνέπεια και όχι απόδειξη της τελειότητάς του**, μια ευλογία των θεών που άφησαν στην τελειότητά του όχι μόνον να λάμψει αλλά και να δοξασθεί. Το Σπαρτιατικό αγόρι που έχασε τελικά στην πάλη κατά τους Ολυμπιακούς, όταν του είπαν ότι ο αντίπαλός του ανεδείχθη παλαισιτικότερος από αυτόν, απήντησε: καταβλητικότερος, όχι παλαισιτικότερος. Και οι 300 επιδεικνύονται στην καλλισθενική τελειότητά τους (επιδεικνύονται μεταξύ τους, στην φύση, στους θεούς), ασχέτως του αν θα νικήσουν ή θα ηττηθούν, αδιάφοροι για την ζωή και τον θάνατο στον χρόνο.

Ο Ελληνισμός είναι «αμεριμναίος» (Ιβυκος). Κερδίζει την αιωνιότητα γιατί εμμένει στην νεότητα. Σαν τον έφηβο αδιαφορεί για τις ασχολίες των αναγκών του χρόνου, σχολάζει στην παιδιά της ωραιάς ακμής,

επιδεικνύεται σαν εαρινός ανθός ανοιγόμενος. Η τελειότητα ενεργεί για την επίδειξή της, και όχι για άλλο σκοπό. Η ατέλεια δρα για να αποκτήσει αυτό που της λείπει, έχει αναγκαστικά χρησιμοθηρικό προσανατολισμό. Η ωριμότητα σαν απομάκρυνση από την νεότητα σημαίνει μετάβαση από την παιδιά στην χρησιμότητα, από την αιωνιότητα στα κάτεργα του χρόνου.

αἰὼν παῖς ἐστὶ παίζων, πεσσεύων· παιδὸς ἢ βασιληΐῃ

Ηράκλειτος, 22DK B52

Αφοριστικά διατυπωμένο, σαν χρησμός. Και ποιητικά διατυπωμένο, ήτοι πραγματικά σοφά, με μορφή δηλαδή που φανερώνει και δεν «λέει» απλώς την αλήθεια του νοήματος:

παραινεί Σιμωνίδης παίζειν ἐν τῷ βίῳ καὶ περὶ μηδὲν ἀπλῶς σπουδάζειν

Σιμωνίδης, Fr. 646 Page – Campbell

Παίζειν παιδιάν του βίου, - επίδειξη του ερατού άνθους της ύπαρξης, εορτή κάλλους και αιωνιότητας όπως στην Δήλο του Ομηρικού ύμνου εις Απόλλωνα, και όπως απόκοντα στο παραδοσιακό πανηγύρι. (Συγκέντρωση στο ουσιώδες αμεριμναίο, και όχι διασκορπισμός της ύπαρξης στη ματαιότητα της διασκέδασης).

Το νόημα αποδίδει ο στίχος του θεόπνευστου Πίνδαρου για τον Απόλλωνα, χορευτή, άνακτα της αγλαΐας, αλλά και κύριο του θανάτου, πολύβελος, με την πλατειά φαρέτρα:

ὀρχήστ' ἀγλαΐας ἀνάσσων, εὐρυφάρετρ' Ἄπολλον

Πίνδαρος, Fr. 148 Maehler

Γιατί η ανακτορεία του Απόλλωνα είναι απαλώτατη για τους θνητούς αν την ακολουθήσουν:

κατεκρίθης δὲ θνατοῖς ἀγανώτατος ἔμμεν

Πίνδαρος, *Παιάνες* XVI= fr. 52q, 2; 6-7 (Fr. 149) Maehler

Ακόμη και στον θάνατο. Ο Απολλώνιος θνητός πεθαίνει από τα αγανά βέλη του θανάτου, από τα απαλά βέλη του πρωθήβη του κάλλους, (ήδη στην Οδύσσεια), συναντά τον Απόλλωνα. Όπως ο Ορθόδοξος από την ρομφαία του Αρχάγγελου και εγείρεται με τον Χριστό.

Και από την αρχαϊκή εποχή, μεταβαίνουμε στην κλασσική, από το έαρ στο θέρος του αρχαίου Ελληνισμού.

Εκεί στο μεσοπάτημα των δυο εποχών, στο σημείο που η αιωνιότητα συναντά τον χρόνο στο ανθρώπινο βίωμα, και η Τελειότητα βλέπει κατάματα την Μοίρα, και το Κάλλος αντικρίζει την ταραχή, την ματαιότητα, τον θάνατο, εκεί στην φάση του πρώιμου κλασσικού και του αυστηρού ρυθμού, εκεί που ο κίνδυνος είναι μέγιστος, εκεί αυξάνεται το Σωτήριον (Hoelderlin), και επιφαίνεται επί τέλους ο θεός στην ολοσχερή αποκάλυψη της ουσιοπλόκου κρυφιοτήτάς του, - εκεί στην ευλογημένη στιγμή του χρόνου όπου ανοίγει η πύλη της αιωνιότητας, εκεί επιδείχτηκε και φανερώθηκε πλήρης και αυτούσιος ο Απόλλων, άναξ του ρωμαλέου κάλλους, μέγας πρύτανης θεών και ανθρώπων και κάθε «κόσμου», λίαν ατάσθαλος, μουσηγέτης του «τέλους», μάντις του χρόνου εξ αιωνιότητας.

Die Epoche von 470-50 kann die eigentlich apollinische genannt werden, denn in ihr waren die Griechen reif, das Wesen Apollons im Bilde ganz zu erfassen. Denn nur seit und solange ihr Blut entflammt, ihre Leiber licht, stark und gespannt, ihre Sprache von rhythmischer Gewalt, brennend klar und tödlich treffend, ihr Geist hehr, gründend und erfüllt vom Gesetz, ihr Ethos unbedingt und zugleich von Sehen und Bescheidung gebunden waren, sind die Griechen mächtig den höchsten Apollon zu bilden, oder offen, dass er sich ihnen als Höchster zeige.

K. A. Pfeiff, *Apollon, Die Wandlung seines Bildes in der griechischen Kunst*, 1943, p. 69

Η χρονολογία έκδοσης του βιβλίου και μόνη δείχνει ότι ο Pfeiff βίωνε και έπραττε ό, τι σκεφτόταν και έλεγε.